

Cyfarfod:	Pwyllgor Craffu Addysg a'r Economi
Dyddiad:	21 Tachwedd 2019
Teitl:	Amlinelliad o'r cynllun TRAC yng Ngwynedd
Awdur:	Ellen Rowlands, Rheolwr Cynllun TRAC Gwasanaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad, Adran Addysg
Aelod:	Cynghorydd Cemlyn Rees Williams Aelod Cabinet dros Addysg

1. Cyflwyniad

- 1.1. Cyflwynir yr adroddiad ar gais y Pwyllgor Craffu i gynnig amlinelliad o'r Cynllun TRAC, sydd yn darparu cefnogaeth ychwanegol i gynnal plant bregus o fewn ysgolion neu eu hymgysylltu yn ôl â'u haddysg.

2. Braslun o'r cynllun

- 2.1. Mae TRAC yn gynllun ar draws chwe sir Gogledd Cymru. Mae'r cynllun yn anelu i atal plant a phobl ifanc bregus rhag datgysylltu o addysg a thrwy hynny lleihau'r tebygolrwydd eu bod yn segru ac yn ddi-waith yn y dyfodol.
- 2.2. Mae'r cynllun yn cael ei ariannu gan Ewrop gyda chyfanswm gwerth y cynllun ar draws y rhanbarth yn £39.6M. Mae'r cynllun ar waith ers Medi 2015 a bydd yn dod i ben ar 31 Gorffennaf 2022.
- 2.3. Mae'r cynllun yn cael ei gydlynw gan Gyngor Sir Dinbych ac yma yng Ngwynedd mae'n cael ei arwain gan Wasanaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chymhwysiad yr Adran Addysg. Cyfanswm gwerth y cynllun yng Ngwynedd yw £4.6M (gyda £3.3M yn dod o Ewrop â'r Cyngor yn darparu amser swyddogion cyfwerth a £1.3M i gydariannu'r cynllun) ac anelwn i gefnogi o leiaf 1,340 o blant a phobl ifanc cyn i'r cynllun ddod i ben.

3. Y ddarpariaeth

- 3.1. Mae'r cynllun yma yng Ngwynedd yn cyflogi 15 o staff ychwanegol i'r Adran Addysg ac yn gweithio gyda phlant a phobl ifanc rhwng 11 ac 16 oed (Blwyddyn 6 hyd at Flwyddyn 11). Hyd yn hyn rydym wedi cefnogi 699 o ddisgyblion ysgolion Gwynedd.
- 3.2. Mae TRAC yn darparu ystod o ymyraethau amrywiol sydd yn ategu *ond nid yn dyblygu'r* ddarpariaeth addysg prif ffrwd, gan ganolbwyntio ar godi dyheadau' y plant a phobl ifanc sydd wedi eu cyfeirio at y cynllun a'u cefnogi i ail-gysylltu â'u haddysg.
- 3.3. Mae'r gefnogaeth a gynhigir gan TRAC wedi ei deilwra i anghenion unigol pob disgybl ac fe all gynnwys:
  - Cwmsela (gwaith therapiwtig)
  - Cefnogaeth llesiant / teulu
  - Mentora un i un (cymorth gyda chymhelliant, hunan ddelwedd, iechyd personol, ayyb)

- Cefnogaeth yrfaol, profiadau gwaith wedi eu teilwra ac ymweliad â chyflogwyr
- Gwaith i wella presenoldeb
- Gweithio ar gyrhaeddiad
- Cefnogaeth i ddisgyblion sydd yn derbyn eu haddysg y tu allan i'r prif-lif (e.e. disgyblion sydd ar y Gofrestr Addysg Gartref o ganlyniad i waeledd, Pecyn 25, ayyb)
- Cefnogi'r ddarpariaeth mae'r disgyblion yn ei dderbyn gan wahanol asiantaethau (megis yr Adran Plant, Gwasanaeth Iechyd Meddwl Plant a Phobl Ifanc ayyb)
- Cefnogaeth ddwys dros gyfnod penodol i gefnogi disgyblion bregus ym Mlwyddyn 6 i drosglwyddo'n llwyddiannus i'r Uwchradd.

3.4. Yn ogystal â chymorth wedi ei ddarparu gan swyddogion TRAC yn uniongyrchol mae'r cynllun gyda chyllideb o £450,000 o fewn y gyllideb graidd i gaffael darpariaeth ychwanegol gan gynnwys cyrsiau galwedigaethol ac achrediau. Mae enghreifftiau o'r ddarpariaeth sydd wedi ei gomisiynu hyd yn hyn yn cynnwys:

- Cyrsiau hyfforddiant galwedigaethol ym meysydd megis arlwy, gofal plant, diwydiant adeiladu a chymorth cyntaf,
- Cymhwyster BTEC Lefel 1 a 2,
- Cyrsiau awyr agored megis NICAS, Gwobr Dug Caeredin, Ysgolion Goedwigaeth, ayyb.
- Cefnogaeth lles un i un, rheoli dicter, ayyb,
- Cyrsiau cerdd,
- Cyrsiau iechyd personol ac ymwybyddiaeth camddefnyddio sylweddau.

4. Dull gweithredu

4.1. Mae gweithio mewn partneriaeth yn greiddiol i ddull gweithredu ac i lwyddiant TRAC. Mae'r cynllun yn dwyn ynghyd yr Adran Addysg, Ysgolion ac amrediad o bartneriaid megis Gwasanaethau Plant, Gyrfa Cymru, Gwasanaeth Iechyd Meddwl Pobl Ifanc ac eraill er mwyn sicrhau'r canlyniad gorau bosib i'r plant a'r bobl ifanc sydd yn elwa o'r cynllun.

4.2. Mae egwyddorion craidd TRAC yn ei waith yn cynnwys:

- bod yn greadigol yn ein darpariaeth gan feddwl 'tu allan i'r boc' ynglŷn â sut ellir goresgyn rhwystrau pob disgybl i ymgysylltu a'u haddysg;
- llunio darpariaeth sydd yn unigryw i'r unigolyn a gyda'r disgybl yn ganolig;
- y gallu i ddatblygu ac adeiladu perthnasau effeithiol gyda'r disgyblion;
- bod yn gyson a dryloyw ac yn amyneddgar; gan amlaf mae gan y plant a'r bobl ifanc rydym yn gweithio gydag ystod o heriau cymhleth yn eu bywydau a all amharu ar ein gallu i lwyddo.

4.3. Mae teclyn wedi ei sefydlu i geisio adnabod y disgyblion fydda'n elwa o weithio gyda chynllun TRAC. Mae'r system yn defnyddio nifer o feini prawf megis presenoldeb, cyrhaeddiad, ymddygiad yn yr ysgol ayyb i geisio adnabod yr unigolion fyddai'n elwa mor fuan â phosib.

4.4. O fod wedi adnabod y disgybl, a derbyn cadarnhad yr ysgol a'u gwarchodai y byddai'r unigolyn yn elwa o ymyrraeth TRAC; mae cynllun unigol wedi ei deilwra i'w anghenion yn cael ei lunio a'i gytuno gyda'r partneriaid perthnasol, er mwyn gweithio ar y cyd i geisio gwneud gwahaniaeth gwirioneddol i'r plentyn.

- 4.5. O gychwyn gweithio gyda'r plentyn mae un o swyddogion TRAC yn derbyn cyfrifoldeb am gydlynw'r holl ddarpariaeth bydd yr unigolyn yn ei dderbyn a sicrhau'r canlyniad gorau bosib. Mae effaith ymyraethau TRAC yn cael eu monitro a'u hadolygu yn rheolaidd drwy gydol cyfnod disgybl gyda'r prosiect a'u cynllun unigol yn cael ei addasu yn unol â'r angen.
- 4.6. Ar ddiwedd ymwneud TRAC gyda'r disgybl bydd strategaeth ymadael yn cael ei gynllunio er sicrhau bod yr unigolyn yn parhau ar lwybr o lwyddiant neu adnabod os angen cefnogaeth bellach gan wasanaeth neu asiantaeth arall.

5. Deilliannau

- 5.1. Mae effaith TRAC yn ei waith gydag unigolion yn gallu cael ei fesur mewn sawl ffordd:
- Cynnydd mewn presenoldeb a chymhelliant (isafswm o 10% o gynnydd ym mhresenoldeb o fewn tymor).
  - Cwblhau cwrs Lefel 1 neu 2 drwy law TRAC i gefnogi llwybr datblygu'r unigolyn wedi iddynt fod yn 16 oed.
  - Fod disgybl yn llwyddo i sicrhau eu graddau disgwylidig yng Nghyfnod Allweddol 3 a 4.
  - Lleihad yn y nifer o 'ddigwyddiadau' (e.e. triwanta,) o ddyddiad cychwyn yr unigolyn gyda TRAC hyd at ddiwedd y flwyddyn academaidd
  - Lleihad yn y nifer o waharddiadau o fewn y flwyddyn academaidd.
  - Gwelliant yn sgiliau 'meddal' y disgybl e.e. gwell hunan hyder (tystiolaeth o gynnydd yn cael ei gasglu drwy ddefnyddio 'seren ddeiliant').
  - Yr unigolyn ym Mlwyddyn 11 yn symud ymlaen i addysg bellach, hyfforddiant mewn gwaith neu waith.
- 5.2. Cyn i'r cynllun ddod i ben yng Ngorffennaf 2022 bydd TRAC wedi:
- Cefnogi 1,200 o bobl ifanc sydd mewn peryg o ddatgysylltu o addysg, hyfforddiant neu waith (Uwchradd)
  - 80% o bobl ifanc 16 oed wedi mynd ymlaen i addysg neu hyfforddiant wedi iddynt dderbyn cymorth
  - 561 o bobl ifanc yn gadael y prosiect gyda'r peryg iddynt ymddieithrio o addysg, hyfforddiant neu waith wedi ei leihau
  - 336 o bobl ifanc wedi ennill cymhwyster Lefel 1 (gyfystyr â TGAU lefel A i E) neu Lefel 2 (gyfystyr â TGAU lefel A* i C)
  - 140 o ddisgyblion Blwyddyn 6 wedi derbyn cefnogaeth
- 5.3. Hyd yn hyn mae dros 699 o ddisgyblion wedi derbyn cefnogaeth gan TRAC Gwynedd. Gydag ystod o ganlyniadau wedi eu cyflawni o symud ymlaen i waith neu hyfforddiant, gwella presenoldeb ac ymddygiad, a chefnogaeth i bobl ifanc gyda phroblemau iechyd meddwl dwys. Hyd yn hyn mae:
- 439 o ddisgyblion wedi cwblhau gweithio gyda'r prosiect,
  - 215 yn llai tebygol o fod yn segur (nid mewn addysg, gwaith neu gyflogaeth) wedi ei leihau,
  - 75 wedi ennill cymhwyster Lefel 1 neu 2,
  - 10 wedi mynd ymlaen i waith,

- 99 o ddisgyblion Blwyddyn 11 wedi mynd ymlaen i addysg bellach,
- yn anffodus, rhaid cydnabod, fod 42 o'r rhai rydym wedi gweithio gyda bellach ddim mewn addysg, gwaith neu gyflogaeth.

5.4. Y tu hwnt i'r niferoedd, yr effaith gwirionedd y mae TRAC yn ei gyflawni i fywydau plant a phobl ifanc sydd yn bwysig. Rydym yn casglu tystiolaeth o ganlyniad ein gwaith yn gyson ar ffurf astudiaethau achos ac amgeir detholiad bach yn Atodiad 1; yma ceir y darlun gwirionedd o sut mae'r cynllun yn elwa pobl Gwynedd.

5.5. Mae'r effaith ar yr unigolyn yn amlwg. Yn ehangach, credwn fod TRAC yn dod a budd i gymdeithas drwy leihau'r nifer o bobl ifanc sydd yn ddi-waith, codi dyheadau pobl ifanc, lleihau ymddygiad gwrthgymdeithasol a sicrhau y bydd llai o adnoddau cyhoeddus yn cael eu cyfeirio at nifer bach o unigolion (a thrwy hynny cynyddu'r adnoddau sydd ar gael i holl ddisgyblion ysgolion Gwynedd).

5.6. Rydym yn gobeithio y bydd ein gwaith yn elwa'r unigolion drwy gydol eu hoes gan arwain at ostyngiad yn anghenion yr unigolyn a'u galw ar wasanaethau heddiw ac yfory Yn y tymor hir dylid gweld lleihad yn y tebygolrwydd y bydd y genhedlaeth nesaf gyda'r un anghenion dwys

6. Heriau a blaenoriaethau

6.1. Mae TRAC yn derbyn cefnogaeth eang ac fe'i hystyrir yn fodd o ymyrryd yn gynnar i wella cyfleoedd bywyd pobl ifanc sydd mewn peryg o fod yn segur. Mae'r unigolion a'u teuluoedd yn elwa yn uniongyrchol o waith y cynllun ond hefyd mae budd i'r ysgolion drwy wella ymddygiad a chanlyniadau.

6.2. Yn ystod y flwyddyn academaidd yma blaenoriaethau TRAC fydd i:

- ymsefydlu ein gwaith gyda disgyblion Blwyddyn 6;
- cyfoethogi ein darpariaeth amgen;
- cychwyn llunio strategaeth ymadael / olyniant ar gyfer y cynllun

6.3. Yn y tymor canolig, erbyn 2022, bydd TRAC wedi bod yn weithredol am gyfnod o chwe blynedd. Eisoedd gwelwn ddibyniaeth ar gefnogaeth TRAC o fewn ysgolion, disgyblion sy'n derbyn eu haddysg y tu allan i ysgol a gwasanaethau eraill o fewn y Cyngor. Gydag ansicrwydd mawr ynglŷn â dyfodol arian ar gyfer y math yma o waith o ganlyniad i Brexit mae angen cychwyn cynllunio yn fuan ac yn ofalus beth fydd yn dilyn y cynllun.

6.4. Mae gwerthusiad cenedlaethol o gynllun TRAC yn ei gyfanrwydd eisoedd yn cael ei gynnal, ond ni fydd yn gallu asesu ac adlewyrchu beth yw gwir effaith darpariaeth TRAC yn lleol a beth fydd ardrawiad diwedd y cynllun. O ganlyniad, bwriedir comisiynu ymchwil lleol i fesur effaith y cynllun ac i werthuso a yw'r gwaith yn cynnig gwerth am arian i'r sector cyhoeddus yn y tymor byr, canolig a hir. Bydd y gwaith yma yn sail ar gyfer cynllunio i'r dyfodol gan y Cyngor a'i bartneriaid ôl 2022.